

Szövetség irodájában (1052. Budapest Semmelweis u. 1-3, III. 326, naponta 10-14 óra között.
Tel: 267-0198)

Utánnnyomás a Népszabadság 2004. február 9-i számából

Falun született a városépítő

A talpasi származású Kabdebó család jeles tagja volt Gyula, aki az Arad melletti kis faluból érkezett a fővárosba, hogy itt elismert szakmát tanuljon. Az építészet érdekelte leginkább, így 1896-ban oklevelet szerzett a József Műegyetemen, majd tanársegédként, később magántanárként az oktatók sorába állt.

Az ismeretterjesztés szívégye volt. Ő szerkesztette és részben az ő tollából született 1903-ban *Az építészet története az ókorban* című könyv, a XX. század elejének egyik legjelentősebb e tárgyban írott műve. A Magyar Építőművészet szerkesztője lett 1907-ben. Tanulmányozta hazánk reneszánsz művészetét is. Mind között a legjelentősebb a Budapest székes főváros építkezései című írása, amely 1913-ban jelent meg.

A korszakban zajló nagy fővárosi építkezések Bárczi István polgármester nevéhez fűződnek. Budapest lakossága a századfordulón rohamosan növekedett, s a tízes években már elérte a 900 000 lelket. Ugyanakkor lett kötelezővé az elemi oktatás. Ezért ki kellett dolgozni egy olyan városfejlesztő programot, amely ennek a hatalmas tömegnek a lakhatási és oktatási problémáját megoldotta. A feladattal *Kabdebó Gyula* hivatalnoki építészt bízták meg, akinek mindenre kiterjedt a figyelme: kislakások, bérházak és iskolák tervezésére, kivitelezésére, azok anyagi hátterére és a telkek kiválasztására is gondolt. A bérházépítések során az volt a cél, hogy sok kisebb méretű lakás szülessen, s ezzel enyhítsék a súlyos lakhatási gondokat. Bizonyos esetekben a földszinten műhelyeket, üzleteket, a legfelső emeleteken műteremlakásokat alakítottak ki. Az iskolaépítő program eredetileg kilencven oktatási intézmény tervezéséről szólt. Végül a megvalósításra szánt összegből ötvenöt nagyobb, több tantermet magában foglaló iskola lett. Nem tudjuk, hogy az egyes építészeti milyen feltételek mellett kapták meg a tervezési jogot, és azt sem, hogy mi alapján döntöttek arról, hogy egyáltalán ki vehet részt a munkákban. Néhányan - igen elismertek is - kimaradtak belőle. A lényeg persze az, hogy mindez megvalósulhatott.

Kabdebó Gyulának nincsenek híres épületei, munkássága azonban a főváros számára felejthetetlen. Napjaink menedzsereit felülmúlva teljesített: az általa kidolgozott program keretein belül létrejött iskolákban még mindig tanulnak diákjaink, szépen kialakított bérházak lakásaiban pedig a főváros több ezer lakosa él ma is. Ezért érdemes róla megemlékezni születésének 130. évfordulóján.

Sós Zsuzsanna

Özvegy Hájek Róza, született Györgyfy úrhölgy rövid élettörténetének pontjai

Erdélyben hagyomány vallani az élet útján történekről mentségül is, de hagyakozásként is. Irodalmunkban sajátos helyet foglal el ez a műfaj, amely az utódoknak örök forrás és példakép: napjaink irodalmában is szemünk előtt buggyan ki egy-egy műből a vallomás. A műfaj nagyjait számon tartjuk, és vissza-visszatérünk hozzájuk műveik ma is élő irodalmi alkotások, és ezért, úgy hisszük nem kell külön megemlékezni az elődökről és utódokról,